

Par pabalsta apmēru bērna piedzimšanas gadījumā specializētā valsts civildienesta ierēdņiem – jautājumā par bērnu piedzimšanas pabalstiem uz robežapsardzes dienesta pienākumu pildītājiem, kuriem piešķirts valsts civildienesta ierēdņa statuss, ir attiecināms Valsts civildienesta likuma 25. pants.

**Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Senāta
2004.gada 17.novembra**

SPRIEDUMS

lietā Nr. SKC-632

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētājs senators R.Krauze,
senators Z.Gencs,
senators O.Druks-Jaunzemis,

2004. gada 17. novembrī Rīgā izskatīja atklātā sēdē civillietu sakarā ar J.A. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004. gada 24. maija spriedumu J.A. prasībā pret Valsts robežapsardzes Rīgas pārvaldi par pabalsta piedziņu.

Noklausījies senatora R.Krauzes ziņojumu, prasītāja J.A. paskaidrojumu, ka kasācijas sūdzība apmierināma un Valsts robežapsardzes Rīgas pārvaldes pārstāves E.A. paskaidrojumu, ka kasācijas sūdzība noraidāma, Senāts

k o n s t a t ē j a

J.A. pilda dienesta pienākumus Valsts Robežsardzē un viņam ar Valsts Civildienesta pārvaldes 2001.gada 26. jūnija lēmumu piešķirts specializētā Valsts Civildienesta ierēdņa statuss.

Prasītājam J.A. 2003. gada 8. februārī piedzimusi meita L..

Pamatojoties uz „Instrukciju par materiālo pabalstu piešķiršanas kārtību Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādes darbiniekam ar speciālo dienesta pakāpi”, kas apstiprināta ar Iekšlietu ministra 2003. gada 12. marta rīkojumu Nr. 246, prasītājam J.A. sakarā ar bērna piedzimšanu piešķirts un izmaksāts pabalsts Ls 100 apmērā.

J.A., pamatojoties uz Valsts civildienesta likuma 2. panta trešo daļu un 25. pantu, 2003. gada 30. aprīlī cēla prasību pret Valsts robežapsardzes Rīgas pārvaldi par pabalsta Ls 925 piedziņu sakarā ar bērna piedzimšanu.

Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesa 2004. gada 5. martā nosprieda apmierināt prasību.

Izskatījusi atbildētājas apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2004. gada 24. maija spriedumu prasību noraidīja.

Civillietu tiesas kolēģija spriedumā norāda, ka saskaņā ar Valsts civildienesta likuma 2. panta trešo daļu uz specializētā valsts civildienesta ierēdņiem attiecināmi šā likuma 1. nodaļas, 4. panta 2. daļas 1. punkts, 4. nodaļas un 6. nodaļas 22., 37., 39. panta un 40. panta

otrās daļas noteiktie pienākumi un paredzētās tiesības. Apelācijas instances tiesa atzina, ka citas minētā likuma normas piemērojamas tiktāl, ciktāl tās nenosaka speciālie likumi.

Pamatojoties uz Valsts civildienesta likuma 23. panta otro daļu, ierēdnim ir tiesības papildus mēnešalgai saņemt pabalstus, piemaksas un prēmijas Ministru kabineta noteiktajā apmērā, kas precizēts Ministru kabineta 2001. gada 2. janvāra noteikumu Nr.20 "Noteikumi par valsts civildienesta ierēdņu atalgojumu un ierēdņu pabalstiem" 13. punktā (noteikumi bija spēkā līdz 2003. gada 20. decembrim). Savukārt, noteikumu 25.¹ punkts nosaka, ka tie neattiecas uz Iekšlietu ministrijas sistēmas darbiniekiem ar speciālajām dienesta pakāpēm, tātad arī uz robežsargiem. Robežsargu sociālās garantijas noteiktas Robežsardzes likuma 46. pantā, kas šajā gadījumā uzskatāms par speciālo likumu attiecībā pret Valsts civildienesta likumu.

Atbilstoši Robežsardzes likuma 21. pantam Ministru kabinets 1999. gada 7. septembrī pieņēmis noteikumus Nr. 317 "Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu darbinieku ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas reglaments" (spēkā līdz 2003. gada 11. decembrim). Saskaņā ar šo noteikumu 71. punktu darbiniekam bija tiesības saņemt pabalstu sakarā ar bērna piedzimšanu. Attiecīgi 1999. gada 5. novembrī, pamatojoties uz šiem noteikumiem, izdota Iekšlietu ministra pavēle Nr. 1230 "Par materiālo pabalstu piešķiršanas kārtību Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu darbiniekiem ar speciālajām dienesta pakāpēm", bet 2003. gada 12. martā rīkojums Nr. 246, ar kuru apstiprināta „Instrukcija par materiālo pabalstu piešķiršanas kārtību Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādes darbiniekam ar speciālo dienesta pakāpi”, un atzīta par spēku zaudējušu iepriekšēja ministra pavēle.

Apelācijas instances tiesa atzina par nepamatotu pirmās instances tiesas secinājumu, ka konkrētajā gadījumā, pamatojoties uz likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts Prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas kārtību un spēkā esamību" 8. panta trešo daļu, Ministru kabineta noteikumi un Iekšlietu ministrijas rīkojumi nevar būt par pamatu Valsts civildienesta likuma 25. panta normu nepiemērošanai. Civillietu tiesas kolēģija uzskata, ka Ministru kabineta pieņemtie noteikumi un Iekšlietu ministra rīkojumi attiecībā uz pabalstu piešķiršanas kārtību pieņemti saskaņā ar Robežsardzes likuma normām un tādejādi piemērojami, nosakot pabalstus un to piešķiršanas kārtību attiecībā uz robežsargiem, kas ir Iekšlietu ministrijas sistēmas darbinieki ar speciālo dienesta pakāpi, tādēļ attiecībā uz viņiem nav piemērojams Valsts civildienesta likuma 25. pants.

Pirmās instances tiesas viedoklis, ka Robežsardzes likumā nav regulēts jautājums par pabalstiem, un tādēļ piemērojams Valsts civildienesta likuma 25. pants šajā gadījumā nevar būt par pamatu prasības apmierināšanai, jo iepriekš minētie Ministru kabineta noteikumi un Iekšlietu ministra rīkojumi pieņemti atbilstoši Robežsardzes likuma 21. pants pirmajai daļai, kas nav pretrunā likuma 46. pantam un atļauj iestādes vadītājam izlemt jautājumu par citu likumā neparedzētu papildus sociālo garantiju nodrošināšanu.

Kasācijas sūdzībā J.A. lūdz Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004. gada 24. maija spriedumu atcelt un lietot nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasators norāda, ka apelācijas instances tiesa nepamatoti atteikusies piemērot likuma „Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību” 8. panta trešo daļu, kas nosaka, ka

gadījumā ja konstatēta pretruna starp normatīvajos aktos ietvertajām vispārējām un speciālajām tiesību normām, vispārējā tiesību norma ir spēkā tiktāl, ciktāl to neierobežo speciālā tiesību norma, kas noveda pie nepareiza normatīvo aktu tulkojuma.

Tiesa nav izvērtējusi un piemērojusi Valsts civildienesta likuma 2. panta trešās daļas otro teikumu, proti, ka citas civildienesta likuma normas tiesiskās attiecības specializētājā valsts civildienestā nosaka tiktāl, ciktāl tās nenosaka speciālie likumi, bet gan ierobežoti izskatījusi tikai šīs daļas pirmo teikumu.

Nav pamatota apelācijas instances tiesas atsauce uz to, ka šī strīda risināšanā nav piemērojams Valsts civildienesta likuma 25. pants, jo Robežsardzes likumā nav paredzēti pabalsti bērnu dzimšanas gadījumā un to apmērs, līdz ar to ir piemērojams Valsts civildienesta likuma 25. pants, kas nosaka tiesības ierēdnim bērna piedzimšanas gadījumā saņemt pabalstu sešu mēnešalgu apmērā.

Arī speciālajos normatīvajos aktos, kas reglamentē specializētā valsts civildienesta ierēdņa tiesības, tai skaitā 2003. gada 12. marta rīkojums nr. 246, ar kuru apstiprināta Instrukcija par materiālo pabalstu piešķiršanas kārtību Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādes darbiniekam ar speciālo dienesta pakāpi, kā arī pirms 2003. gada 12. marta spēkā esošajos Ministru kabineta 1999. gada 7. septembra noteikumos nr. 317 "Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu darbinieku ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaita reglaments" un pamatojoties uz šiem noteikumiem izdoto 1999. gada 5. novembrī pavēli nr. 1230 "Par materiālo pabalstu piešķiršanas kārtību Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu darbiniekiem ar speciālajām dienesta pakāpēm", nav noteikts pabalsta apmērs bērna dzimšanas gadījumā, bet gan tikai piešķiršanas kārtība, līdz ar to lemjot jautājumu par pabalstu bērna dzimšanas gadījumā ir jāvadās no Valsts civildienesta likuma 25. panta. Tas tiek apstiprināts ar likuma jēgu, kas reglamentē ierēdņu vienādas sociālās garantijas, it sevišķi tik nozīmīgā lietā kā pabalsti bērnu dzimšanas gadījumos, kas nekādi nevar būt atšķirīgi ierēdņiem.

Paskaidrojumos sakarā ar J.A. kasācijas sūdzību Valsts robežsardzes priekšnieks norāda, ka sūdzība ir nepamatota un noraidāma.

Senāts, pārbaudījis lietas materiālus un apsvēris kasācijas sūdzības motīvus, atzina, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedums atceļams. Tiesa nepareizi iztulkojusi materiālo tiesību normu, kas saskaņā ar Civilprocesa likuma 451. panta 3. punktu ir pamats apelācijas instances tiesas sprieduma atcelšanai.

Saskaņā ar Valsts Civildienesta pārvaldes 2001. gada 26. jūnija lēmumu prasītājam J.A. piešķirts Valsts civildienesta ierēdņa statuss. Tātad uz prasītāju attiecināms Valsts civildienesta likuma 2. panta trešās daļas noteikums, ka tiesiskās attiecības specializētājā valsts civildienestā piemērojamas tiktāl, ciktāl tās nenosaka speciālie likumi. Valsts civildienesta likuma normas, kas ietvertas likuma I nodaļā, 4. panta otrās daļas 1. punktā, IV nodaļā, kā arī likuma VI nodaļas 22., 37., 39. pantā un 40. panta otrajā daļā attiecas uz specializētā valsts civildienesta ierēdņiem, jo tas tieši norādīts šajā likumā. Citas Valsts civildienesta likuma normas attiecas uz specializētā civildienesta ierēdņiem, ja speciālajā likumā attiecīgās tiesiskās attiecības nav regulētas. Valsts civildienesta likuma 25. pantā ir noteikts, ka ierēdnis bērna piedzimšanas gadījumā saņem pabalstu sešu mēnešalgu apmērā. Šāda tiesību norma nav ietverta Robežsardzes likumā, jo tā 46. pants nesatur norādes par pabalstu izmaksu bērna piedzimšanas gadījumos. No tā secināms, ka jautājumā par bērnu pabalstiem uz robežsardzes dienesta pienākumu pildītājiem, kuriem piešķirts Valsts civildienesta ierēdņa statuss, ir attiecināms Valsts civildienesta likuma 25. pants, kurā ir

noteikts pabalsta apmērs. To nevar grozīt LR Ministru kabinets, izdodot noteikumus par šī likuma piemērošanas kārtību.

LR Ministru kabineta 2001. gada 2. janvāra noteikumi Nr. 20 „Noteikumi par valsts civildienesta ierēdņu atalgojumu un ierēdņu pabalstiem”, kuri bija spēkā laikā, kad prasītājam radās tiesības uz pabalsta piešķiršanu sakarā ar bērna piedzimšanu (noteikumi zaudējuši spēku 2003. gada 20. decembrī), kā arī citi apelācijas instances tiesas spriedumā minētie Ministru kabineta noteikumi un Iekšlietu Ministrijas rīkojumi, nevar ietekmēt likuma normu piemērošanu. Saskaņā ar likuma „Par likumu un citu Saeimas, Valsts Prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību” 8. pantu, ja konstatēta pretruna (nesakrītība) starp dažāda juridiska spēka normatīvajiem aktiem, spēkā ir tas normatīvais akts, kuram ir augstāks juridiskais spēks. Tas ir par pamatu atzinumam, ka apelācijas instances tiesas sprieduma motivācija, proti, ka Valsts civildienesta likuma 25. pants nevar būt šajā gadījumā par pamatu prasības apmierināšanai, jo Ministru kabineta noteikumi un Iekšlietu ministrijas rīkojumi pieņemti atbilstoši Robežsardzes likuma 21. panta pirmajai daļai un tas nav pretrunā ar likuma 46. pantu, kas atļauj iestādes vadītājam izlemt jautājumu par citu likumā neparedzētu papildus sociālo garantiju nodrošināšanu, ir kļūdaina. Ja Robežsardzes likuma 46. pants neregulē papildus sociālo garantiju nodrošināšanu, kā to atzinusi arī apelācijas instances tiesa, tad piemērojami nevis Ministru kabineta noteikumi, kuriem ir zemāks juridiskais spēks, bet gan Valsts civildienesta likuma 2. panta trešā daļa un 25. pants, kam ir augstāks juridiskais spēks, kā tas norādīts iepriekš.

Pamatojoties uz teikto, kļūdainas ir arī apgalvojums apelācijas instances tiesas spriedumā, ka piemērojams Ministru kabineta noteikumu Nr. 20 25.¹ punkts, kurš nosaka, ka šie Ministru kabineta noteikumi nav attiecināmi uz specializēta valsts civildienesta ierēdņiem, un ka šis Ministru kabineta noteikumu punkts attiecībā pret Valsts civildienesta likumu ir speciālais likums. Senāts arī šajā gadījumā atzīst, ka normatīvo aktu ar zemāku juridisko spēku nevar piemērot, ja tas ir pretrunā ar normatīvo aktu, kam ir augstāks juridiskais spēks.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474. panta 2. punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

n o s p r i e d a

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004. gada 24. maija spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

Atmaksāt J.A. drošības naudu Ls 50 (piecdesmit).

Tiesas sēdes priekšsēdētājs senators

R.Krauze

Senators

Z.Gencs

Senators

O.Druks-Jaunzemis